

بازیافت خود

نویسندگان

امیر رضا رجبی - سید وحید سعادت - محمد حیدری

سید نوید میر معینی - امیر زند آریا - سهیل رحیم - سید حسین کاظمی

عنوان و نام پدیدآور : باز یافت خودرو/ نویسندگان امیر رضا رجبی - او دیگران!

مشخصات نشر : تهران: صفار، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۸۰ ص: مسمور، جدول.

شابک : 978-964-388-375-1

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : نویسندگان امیررضا رجبی- سید وحید سعادت- محمد حیدری- سید نوید میرمعینی- امیر زند آریا-

سهیل رحیم- سید حسین کاظمی

موضوع : اتومبیل‌ها -- مواد صنعتی -- باز یافت

شناسه آژوده : رجبی، امیررضا، ۱۳۵۲-

رده‌بندی کنگره : TL۱۵۴ / ۲۴ ۱۳۹۱

رده‌بندی دیویر : ۶۲۸/۴۴۵۸

شماره کتابشناسی ملی : ۲۹۴۷۲۲۸

فهرست‌نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

- نام کتاب : باز یافت خودرو
- تألیف : امیر رضا رجبی - سید وحید سعادت - محمد حیدری - سید نوید میرمعینی - سهیل رحیم - امیر زند آریا - سید حسین کاظمی
- طراح جلد : فرهاد کمالی
- لیتوگرافی : گنج شایگان
- چاپخانه : گنج شایگان
- شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه
- نوبت چاپ : اول - پاییز ۱۳۹۱
- ناشر : انتشارات صفار
- قیمت : ۳۲۰۰۰ ریال
- مرکز پخش : خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه همکف
- انتشارات اشراقی (۱) ۶۶۴۰۸۴۸۷ تلفن گویا: ۶۶۹۷۰۹۹۲
- خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین
- پخش کتاب بینش (۱) ۶۶۴۹۶۲۹۹
- کتابفروشی مرادیان (۲) ۶۶۴۱۵۳۱۰
- کتابفروشی صفا (۳) ۶۶۹۷۸۸۴۶

www.saffarpublishing.com

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۸-۳۷۵-۱

www.Eshraghi.ir

ISBN: 978-964-388-375-1

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

بستالی

اینگ پس از گذشت چندین سال از انجام فرآیند اسقاط خود و کسب تجربیات ارزشمند در این زمینه، مرحله‌ای نوین در از رده خارج کردن خود و بای فرموده ایجاد شده و سیر تکوینی صنعت بازیافت خود و به عنوان صنعت طرفدار محیط زیست فراهم گردیده است.

روند صنعتی شدن این فرآیند مهم زیست محیطی، به علمی شدن فعالیت فعالان این عرصه و تولید محتوای مورد نیاز اصیاج داشته و تلاش بای صورت گرفته در بخش بای دولتی و خصوصی به تولید دانش متسی شده است که نیازمند است و توسعه بیشتر آن در کشور است. این کتاب توسط مدیران و کارشناسان معاونت نوسازی فناوری و بهره‌گیری از دانش بومی و تجارب بین‌المللی موجود تهیه شده و در واقع نخستین کتاب از مجموعه کتاب‌هایی است که با هدف معرفی این صنعت و گردآوری اطلاعات فنی، قانونی و اقتصادی مرتبط در کشور تدوین شده است.

اینجانب ضمن تقدیر از تلاش صادقانه دست‌اندرکاران که آینه‌نگار شناسی و پژوهش‌های و تعهد آنان می‌باشد، نتیجه‌بخش تلاش و کوشش همه کارکنان ستاد بوده که همچون درخت امید می‌بارانسته و نوید بخش آینده‌ای نو خواهد بود. امید است که این کتاب با اکتفاء به خداوند متعال، بهترین حرکتی معنایی در اجزای بهتر تکالیف دولت در سال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی باشد.

محمدرویانیان

نماینده ویژه رئیس‌جمهور و

رئیس ستاد مدیریت حمل‌ونقل و سوخت

فهرست

پیشگفتار ۶

مقدمه ۹

فصل اول: اصطلاحات و تعاریف

هدف و دامنه کاربرد ۱۳

اصطلاحات و تعاریف ۱۳

فصل دوم: مشخصات فرایندهای فنی

اسقاط خودرو ۲۲

باز یافت خودرو ۳۶

فصل سوم: مشخصات واحدهای صنعتی

امکانات سخت افزاری ۴۹

امکانات نرم افزاری ۶۵

فصل چهارم: مقررات مرتبط

آیین نامه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده ۶۸

دوراندیشی مستلزم توجه به فرتوتی، از کار افتادگی و رکود نهفته در پس سرزندگی، پرکاری و رونق است و جوانی جمعیت خبر از پیری آن در دهه‌های آینده می‌دهد. افزایش سطح تولیدات ملی خودرو نیز در آینده ما را با حجم عظیم خودروهای فرسوده مواجه خواهد کرد. و شاید به سبب توجه به همین واقعیت بوده که اندیشمندان مدیریت در مقابل رویکرد «مدیریت بر مبنای چشم‌انداز»^۱، «مدیریت روز مبادا»^۲ را در سال‌های اخیر مد نظر قرار داده‌اند.

بر این اساس، در حوزه صنعت به طور کل، و در حوزه صنایع خودروسازی و بازیافت آن نیز به طور خاص، در شرایطی که کشورهای فقیری (به لحاظ برخورداری از منابع طبیعی) چون ژاپن دم از «ریسک پراکندگی منابع»^۳ می‌زنند و دیگر کشورهای چون کشورهای عضو اتحادیه اروپا در تلاشند تا به نرخ‌های بالای ۹۵ درصد در بازیافت خودرو دست یابند و می‌کوشند حتی خودروهایشان را به نحوی طراحی کنند که قابلیت بازیافت بیشتری داشته باشند، ضروری است کشور ما نیز که در مسیر افزایش تولیدات خودرو و صادرات آن فعالیت می‌کند، پیشاپیش برنامه‌ای برای مدیریت حجم انبوه خودروهای فرسوده تولید شده تهیه و تنظیم کند.

1 - Vision management
2 - Doomsday management
3 - Resource scattering risk

در این راستا باید گفت تعداد خودروهای فرسوده^۱ کشور که امر اسقاط آنها از سال ۸۵ در کشور شروع شده است، در سال‌های پیش رو رشدی یکباره خواهند داشت و توأمان هم فرصت و هم تهدیدی را برای کشور رقم خواهند زد. تهدید از این حیث که در صورتی که برنامه‌ای جامع برای اسقاط و بازیافت و به طور کل مدیریت این خودروها تهیه و اجرا نشود، وقوع آثار مخرب ناشی از این خودروها در مقوله‌های مختلف، همانند آلودگی محیط زیست، کاهش ایمنی سیستم حمل و نقل، افزایش مصرف سوخت و نظایر این‌ها، غیر قابل اجتناب خواهد بود. و فرصت از این رو که (چنانچه برخی افراد، مدیریت را «هنر تبدیل تهدید به فرصت» تعریف کرده‌اند) در بطن این تهدید فرصتی برای استحصال میزان معتنابهی از مواد اولیه وجود دارد؛ موادی که عرضه آنها به صورت محدود بوده و همین باعث افزایش مستمر قیمت آنها در سال‌های قبل شده است. فرصتی که بسیاری از کشورها به درستی از آن بهره جسته‌اند ولی متأسفانه، به رغم تلاش‌های خوب انجام شده در سال‌های اخیر در زمینه مدیریت سوخت و خودروهای فرسوده در کشور، هنوز شاهد حرکت نظام‌سازی جهت بازیافت خودروهای فرسوده در کشور نیستیم و آنچه بیشتر شاهد آن بوده‌ایم اسقاط این خودروها بوده است.

در این کتاب سعی مؤلفان بر آن بوده تا با استفاده از تجارب جهانی موجود و تجارب بومی خود، الگویی برای جهت‌دهی تلاش‌های صورت گرفته در زمینه خودروهای فرسوده در جهت دستیابی به نرخ‌های بالاتر بازیافت و تکمیل چرخه بازیافت (به طوری که تمامی عناصر و عوامل این چرخه، نقش مناسب خود را به خوبی در آن ایفا کنند) ارائه کنند. معاونت نوسازی ناوگان ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت با تهیه و نشر این کتاب مترصد این است تا حسب مأموریت خود، طرحی هماهنگ برای این امر در کشور پایه‌گذاری کند و خود نیز به مرحله جدیدی از فعالیتش وارد شود که مشخصه آن نظارت و هماهنگ‌سازی بیشتر و انجام مستقیم امور اجرایی کمتر است تا بدین ترتیب بخش خصوصی نیز در این عرصه وارد شده و بهره‌برداری هر چه بیشتری از این فرصت به عمل آید.

در نگارش کتاب سعی شده (مخصوصاً در بخش ضمایم) تا آخرین آیین‌نامه‌های اجرایی در کشور جهت اسقاط و بازیافت خودروهای فرسوده نیز درج شود تا خواننده درک کاملی از اصول و قوانین موجود به دست آورد.

نویسندگان

تابستان ۱۳۹۱

نود سال پیش، با ورود اولین خودرو در ایران، موضوعی جدید در کشور پدیدار شد. صنعت خودروسازی در ایران پس از صنعت نفت فعال ترین صنعت در کشور شناخته شده است؛ این صنعت گرچه در دهه ۵۰ با ورود خودرو به ناوگان حمل و نقل شتاب زیادی به خود گرفت، اما علی رغم کاهش ورود خودرو به ناوگان در سال های اولیه دهه ۶۰ و اختصاص به تولید خودروهای وانت، اتوبوس، کامیون و مینی بوس، طرحی برای خروج خودروهای گذشته نیز در کشور اتخاذ نگردید. با افزایش ظرفیت تولید و نیز ورود خودرو به ناوگان حمل و نقل و به منظور ایجاد ظرفیت برای بازار خودرو در کشور و نیز آلودگی هوا و مصرف بی رویه سوخت یارانه ای و هزینه های ناشی از آن، ضرورت نوسازی ناوگان حمل و نقل، در کشور مطرح شده و مقدمات طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده از پاییز سال ۱۳۷۷ توسط سازمان حفاظت محیط زیست و با پیشنهاد سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران فراهم شد و بررسی آن در سال ۱۳۷۸ در دستور کار دولت قرار گرفت و سرانجام سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور سابق در تاریخ ۱۳۸۱/۴/۱۷ بر اساس اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی، آئین نامه نحوه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده را پیشنهاد نمود. با انعقاد قرارداد همکاری با آژانس ژاپنی جایکا توسط شهرداری تهران و انجام بررسی های جامع در خصوص آلودگی هوای تهران، راهکارهای مناسبی در قالب چند محور که برای بهبود وضع آلودگی هوا ضرورت داشت پیشنهاد شد، که در پی این مطالعات، برنامه ای تحت عنوان «برنامه جامع مبارزه با آلودگی هوای تهران» در سال ۱۳۷۹ طراحی و تصویب شد تا طبق این برنامه ظرف مدت ۱۰ سال هوای پایتخت به کیفیت سالم و قابل تنفس برسد؛ در این برنامه طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده در کنار سایر محورهای مکمل در نظر گرفته شد.

بر همین اساس طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده در برنامه چهارم توسعه نیز پیش‌بینی شده و بدین شکل بر اساس احکام برنامه پنجساله در بودجه، پیش‌بینی‌های لازم صورت گرفته و در بودجه سال ۱۳۸۴ این طرح در قالب کاهش آلودگی هوا با مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست آورده شد که به دلیل عدم وجود هماهنگی‌های لازم به اهداف مورد نظر خود نرسید.

پس از سال ۸۴ و روی کار آمدن دولت نهم، به علت مصرف بالای سوخت و ضرورت کاهش مصرف انرژی در کشور، در کنار سایر طرح‌ها از جمله گازسوز کردن خودروها و احداث جایگاه‌های عرضه سوخت سی‌ان‌جی (CNG) و نیز سهمیه‌بندی از طریق ایجاد سامانه هوشمند سوخت، طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده با جدیت بیشتری بر اساس تبصره (۱۳) پیشنهادی دولت در قانون بودجه سالهای ۸۵ و ۸۶ کل کشور و با تأسیس ستاد تبصره (۱۳) پیگیری شد که بعد از تصویب قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت، در انتهای سال ۸۶ و اضافه شدن ضرورت کاهش سوانح رانندگی به اهداف اولیه این بسته سیاستی، به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت تغییر نام داد؛ طی پنج سال، بیش از یک میلیون از خودروهای فرسوده انباشته از سال‌های قبل از رده خارج شد.

تردد خودروهای فرسوده در شهرها علاوه بر، برهم زدن چهره شهر، اضافه نمودن مشکلات روانی ناشی از آن و معجزه کردن این خودروها به سیستم‌های نوین صنعتی و تعلق تکنولوژی آنها به سال‌های قبل، و نبود قطعات یدکی و نو جهت تعمیرات، آسیب‌های زیادی را در بارگان حمل و نقل ایجاد نموده و اجرای طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده، دستاوردهای زیر را به همراه داشته و خواهد داشت:

۱. کاهش مصرف سوخت
۲. کاهش آلودگی هوا و محیط زیست

۳. کاهش آلودگی صوتی

۴. افزایش ایمنی در ناوگان حمل و نقل

۵. بهبود کیفیت تردد ناوگان

۶. بهبود مبلغان شهری و ایجاد آرامش بصری

کاستن از هر کدام از آسیب‌های فوق، صرفه‌جویی‌های ریالی مستقیم و غیرمستقیم زیادی با اجرای طرح در پی خواهد داشت و نیز اجرای آن پیامدها و دستاوردهای مثبت دیگری نیز با خود برای کشور به همراه خواهد داشت که به شرح زیر می‌باشد:

۱. افزایش اشتغال به سبب ایجاد حلقه‌های مورد نیاز تولید و

بازرگانی در صنعت بازیافت در کشور

۲. افزایش بهره‌وری و کاهش مصرف انرژی در فرآیند تولید

فولاد از طریق تأمین آهن قراضه مصرفی صنعت

۳. کاهش واردات قطعات بدکی ضروری با تکمیل نیاز بازار مصرف

خودرو در این زمینه و کاهش هزینه‌های تعمیر و نگهداری

۴. تقویت و رشد صنعت خودروسازی در کشور از طریق ایجاد

بازار مناسب برای خرید تسهیلاتی خودرو در قالب جایگزینی.

۵. ایجاد سودآوری در بازار سرمایه کشور از طریق ایجاد بازار مصرف

تسهیلات بانکی و جهت دادن به وجوه نقدی مردم در این راستا

۶. ساماندهی خودروهای عمومی در قالب سازمان‌ها و اتحادیه‌ها.

های صنفی و ایجاد بانک اطلاعاتی دقیق از فعالین این عرصه

۷. اصلاح و ایجاد تغییر در ساختارها و الگوهای سیستم‌های

حمل و نقلی با استفاده از فرصت نوسازی ناوگان

